

VIHREÄN SIIRTYMÄN INVESTOINNIT JA TALOUDELLINEN POTENTIAALI ALUE- TALOUKSILLE

Case: Nivala-Haapajärven seutukunnan aluekehitys

Antti Norkio, Veera Holappa ja Markus Lahtinen

Antti Norkio, Veera Holappa ja Markus Lahtinen

Julkaistu 13.10.2026 Helsingissä

ISBN 2984-1119

Pellervon taloustutkimus

Rahoittajat: Keskitien säätiö

Sisällys

Vihreän siirtymän investoinnit ja taloudellinen potentiaali aluetalouksille.....	3
Koordinoitu aluetalouden kehittäminen	5
Koulutus.....	6
Asuntomarkkinat.....	8
Logistiikka ja infra.....	11
Julkisten palvelujen merkitys aluetaloudelle.....	13
Kaavoitus ja regulaatio.....	15
Kotimainen omistajuus	16
Case NIHAK.....	17
Suomen vahvuudet vihreän siirtymän investoinneissa	25
Politiikkasuositukset vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin lunastamiseksi	26
Lähteet.....	28

Vihreän siirtymän investoinnit ja taloudellinen potentiaali aluetalouksille

Vihreän siirtymän investoinnit ja niiden mahdollistama korkean arvonlisän tuotanto tarjoavat merkittävää potentiaalia aluetalouksien kehittämiseen. Potentiaalin lunastaminen edellyttää kuitenkin aktiivisia toimia sekä alueellisella että valtakunnallisella tasolla. Alueiden houkuttelevuutta investointikohteena on kehitettävä kokonaisuutena ja yhteistyössä yli kuntarajojen. Tässä puheenvuorossa tuodaan esiin keskeisiä edellytyksiä, joista on huolehdittava, jotta aluetaloudet voivat hyödyntää vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin. Lisäksi esitetään politiikkasuosituksia, joilla alueiden houkuttelevuutta investointikohteena voidaan vahvistaa.

Vihreän siirtymän investoinnit tarjoavat aluetalouksille mahdollisuuden vahvistaa tuotantoa, työllisyyttä ja paikallista tulopohjaa. Pelkät uusiutuvan energian investoinnit eivät yksistään riitä, vaan pitää varmistaa, että

niiden rinnalle syntyy myös korkean arvonlisän tuotantolaitoksia ja pysyviä työpaikkoja. Tämä edellyttää muun muassa energiantuotannon, teollisuuden ja työvoiman saatavuuden kehittämistä yhtenä kokonaisuutena.

Uusiutuvan energian tuotanto, tärkeimpänä tuuli- ja aurinkovoima, vaatii laajoja tuotantoalueita. Tämän ansiosta erityisesti pienemmät seutukunnat maaseutualueineen ovat houkuttelevia investointikohteita uusiutuvalla energialle suhteessa kasvukeskuksiin. Ainakin toistaiseksi sähkön kantaverkon rajallinen kapasiteetti antaa myös tukea paljon sähköä käyttävien tuotantolaitosten sijoittamiseksi ruuhka-Suomen ulkopuolelle. Suurten sähkönkäyttäjien sijoittautuminen lähelle sähkön tuotantoa myös osaltaan pienentäisi investointitarpeita sähkön kantaverkkoon. Nämä tekijät tarjoavatkin monille alueille mahdollisuuden houkutella vihreän siirtymän investointeja ja kääntää aluetalous uudelle kasvuralle.

Vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin hyödyntäminen edellyttää koko seutukunnan vahvuuksien tunnistamista sekä energiantuotannon, siirtoverkkojen, teollisuustonttien, logistiikan, palvelujen ja asunto- ja koulutuspolitiikan yhteensovittamista. Aluekehittäminen vaatii laajoja resursseja, joten kuntien välinen yhteistyö on tärkeää. Investointien vaikutukset ulottuvatkin usein kuntarajojen yli hyödyttäen koko aluetaloutta. Kuntien ja investoijien varhaisella vuoropuhelulla voidaan tunnistaa tuotannontekijöiden saatavuuteen ja lopputuotteiden kysyntään liittyviä riippuvuuksia sekä sovittaa hankkeiden aikatauluja yhteen. Yhteinen suunnittelu auttaa kohdentamaan erityisesti pienten kuntien rajalliset resurssit koko alueen investointivalmiutta ja houkuttelevuutta vahvistaviin toimiin.

Tässä puheenvuorossa kuvataan keskeiset edellytykset, joista on huolehdittava, jotta aluetaloudet voivat hyödyntää vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin. Lisäksi esitetään politiikkasuosituksia, joilla alueiden houkuttelevuutta investointikohteena voidaan vahvistaa.

Koordinoitu aluetalouden kehittäminen

Vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin hyödyntäminen edellyttää koko seutukunnan vahvuuksien tunnistamista ja niiden yhteensovittamista. Uusiutuva energia ja siirtoverkot, teollisuustontit, logistiikka, palvelujen saatavuus sekä asunto- ja koulutuspolitiikka muodostavat kokonaisuuden, jonka toimivuus vaikuttaa yritysten ja kotitalouksien sijoittautumiseen.

Aluetalouden kehittämisessä kuntien välinen yhteistyö on tärkeää, sillä edellytykset investointien toteuttamiselle ja niiden vaikutukset ulottuvat usein kuntarajojen yli. Tuotantolaitos voi sijoittua yhteen kuntaan, vaikka sen työntekijät, alihankkijat ja tarvitsemat palvelut löytyvät laajemmalla alueelta. Yhteistyöllä voidaan yhdistää kuntien voimavaroja sekä sovittaa muun muassa kaavoituksen, koulutuksen ja infrastruktuurin kehittäminen yhteisiin tavoitteisiin.

Kuntien välinen yhteistyö auttaa kohdentamaan rajalliset resurssit koko seutukunnan kehittämiseen.

Investointien toteutuminen edellyttää lisäksi näkymää sekä tuotannontekijöiden saatavuudesta että loppu-tuotteiden kysynnästä. Esimerkiksi energiantuottaja tarvitsee varmuutta tulevasta kulutuksesta, kun taas energiaa hyödyntävä teollisuus tarvitsee tiedon sähkön saatavuudesta ja verkkokapasiteetista. Kuntien ja potentiaalisten investoijien varhaisella vuoropuhelulla voidaan tunnistaa tällaiset keskinäiset riippuvuudet ja sovittaa hankkeiden aikatauluja yhteen. Samalla voi-

daan arvioida, mitkä alueen kehittämistoimet ovat investointien kannalta välttämättömiä ja missä järjestyksessä niitä on perusteltua toteuttaa. Tämä auttaa kohdentamaan varsinkin pienten kuntien rajalliset resurssit koko seutukuntaa hyödyttäviin ratkaisuihin.

Koulutus

Paikalliset oppilaitokset ovat keskeisessä asemassa vihreän siirtymän investointien edellyttämän osaamisen ja työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Toisen asteen lukio- ja ammatillinen koulutus sekä ammattikorkeakoulut muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, joka tukee alueen osaamis pohjaa. Lukio vahvistaa jatko-opintovalmiuksia, kun taas ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut vastaavat suuremmin yritysten ammattiosaamisen tarpeisiin. Koulutuksen alueellista merkitystä on siksi arvioitava myös sen perusteella, miten se tukee paikallisen elinkeinoelämän uudistumista ja opiskelijoiden siirtymistä työelämään.

Koulutustarjonnan suunnittelu edellyttää jatkuvaa vuoropuhelua koulutuksen järjestäjien, koulutuksesta päättävien tahojen ja alueen työnantajien välillä. Investointien valmistelussa on tunnistettava, millaista osaamista tarvitaan, milloin työvoiman kysyntä kasvaa ja mitkä tarpeista ovat pysyviä. Esimerkiksi rakentamisvaiheen tilapäinen työvoimatarve voi poiketa huomattavasti tuotantolaitoksen toiminnanaikaisesta osaamistarpeesta.

Oppilaitosten, työnantajien ja kuntien yhteistyössä on tarkasteltava koko polkua opiskelupaikan vastaanottamisesta työllistymiseen ja pysyvään asettumiseen alueelle.

Työvoiman saatavuuden kannalta merkitystä on myös oppilaitoksen sijainnilla ja opetuksen toteutustavalla. Paikkakunnalla opiskeleminen ja asuminen luovat tilaisuuksia tutustua paikallisiin työnantajiin ja työmahdollisuuksiin jo ennen valmistumista. Harjoittelussa syntynyt yhteys voi madaltaa työllistymisen kynnystä, kun opiskelija tuntee työympäristön ja työnantaja hänen osaamisensa. Erityisesti pienillä paikkakunnilla nämä yhteydet opiskelijoiden ja työnantajien välillä ovat tärkeitä työvoiman saatavuuden kannalta.

Opiskeluaikainen kiinnittyminen rakentuu myös työelämän ulkopuolella. Ystävyys suhteet, mahdollinen parisuhde, harrastukset ja tutuksi tullut arki voivat vahvistaa halua jäädä alueelle. Usean vuoden aikana muodostuneet siteet voivat tehdä koulutuspaikkakunnasta luontevan paikan rakentaa tulevaisuutta. Pääosin muualla asuvan etäopiskelijan yhteys paikkakuntaan jää usein ohuemmaksi eikä kontakteja koulutuspaikkakunnan työnantajiin välttämättä muodostu.

Koulutuspolitiikka kytkeytyy näin laajemmin alueen kehittämiseen. Valmistuneiden jääminen alueelle edellyttää sopivien työpaikkojen lisäksi tarpeita vastaavia asuntoja ja saavutettavia palveluja. Oppilaitosten, työnantajien ja kuntien yhteistyössä onkin tarkasteltava koko polkua opiskelupaikan vastaanottamisesta työllistymiseen ja pysyvään asettumiseen. Koulutuksen aluetaloudellinen potentiaali vahvistuu, kun osaamisen kehittäminen ja alueelle kiinnittymisen edellytykset tukevat toisiaan.

Asuntomarkkinat

Uudet investoinnit vaativat osaavaa työvoimaa. Ilman houkuttelevia, laadukkaita ja kohtuuhintaisia asumisratkaisuja alueiden kyky vetää puoleensa tarvittavia asiantuntijoita ja työntekijöitä heikkenee merkittävästi. Jos kunnassa ei ole tarjota sopivaa asuntokantaa, kuten nykyaikaisia vuokra-asuntoja tai perheasuntoja, uudet työntekijät joko jättävät muuttamatta alueelle tai pendelöivät muualta, jolloin verotulot ja aluetaloudelliset hyödyt karkaavat kunnan ulkopuolelle. Vihreän siirtymän hankkeet ja muut suuret teolliset investoinnit tuovat alueille uutta elinvoimaa, mutta niiden onnistunut toteutuminen on suoraan kytköksissä siihen, miten asuntomarkkinat kykenevät reagoimaan äkilliseen työvoiman ja asumisen kysyntään.

Monien keskisuurten ja pienten kuntien asuntomarkkinat kärsivät rakennongelmista, kun väestö vähenee ja ikääntyy, asuntokauppa ei käy ja asuntokanta rapistuu. Näistä syistä investointihalukkuus uusiin asuntoihin on vähäistä. Uudisrakentamisen puute ja vanha asuntokanta voi muodostua suoraksi esteeksi alueiden talouskasvulle ja vihreän siirtymän investoinneille, mikäli alueelle potentiaalisesti muuttaville ei löydy asumistarpeita vastaavia asuntoja.

Pienten kuntien asuntomarkkinoiden riskinä onkin niin kutsuttu nousu ja tuho -ilmiö. Rakennuttajat ja rahoittajat epäröivät lähteä investointihankkeisiin uudistuotannossa, koska ne pelkäävät kysynnän jäävän vain tilapäiseksi, mikä jättäisi asuntoja tyhjilleen asukasvirran laantuessa. Asumisen ratkaisuja suunniteltaessa olisikin oleellista kiinnittää huomiota asuntojen laadun ja sijainnin lisäksi tämän riskin jakamiseen ja pienentämiseen.

Vihreä siirtymä tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia monille alueille kääntää taloutensa suuntaa paremmaksi investointien ja uusien työpaikkojen kautta. Mikäli alueella on näköpiirissä selvää työvoiman kysynnän kasvua, on hyvä miettiä suunnitelmia valmiiksi, kuinka tulijoiden asumistarpeisiin pystytään vastaamaan.

Asumisen laatu

Työn perässä muuttavalle vuokra-asunto on tyypillisesti ensimmäinen asunto uudella paikkakunnalla. Vuokra-asuntojen saatavuus voikin osaltaan vaikuttaa alueen yritysten työvoiman saatavuuteen. On tärkeää, että asuntotarjonnalla pystytään vastaamaan alueelle muuttavien asumistarpeisiin. Asuntojen määrän ohella olennaista on, että niiden kunto, sijainti ja pohjaratkaisut vastaavat muuttajien tarpeita. Vanha rakennuskanta, korjausvelka ja vähäinen uudistuotanto voivatkin vaikeuttaa uuden työvoiman asettumista alueelle, vaikka vapaita asuntoja olisi paljon.

Asuntotarpeita arvioitaessa on tärkeää erottaa investointien rakentamisvaiheen tilapäinen työvoimatarve tuotantovaiheen pysyvämmästä tarpeesta. Jos työntekijöitä tarvitaan nopeasti paljon, moduuliasunnot voivat tuoda helpotusta äkilliseen asuntopulaan. Niistä voi olla hyötyä erityisesti silloin, kun rakentamisvaiheessa tarvitaan selvästi enemmän työntekijöitä kuin tuotantolaitoksen valmistuttua. Asumistarpeen vakiintuessa myös pysyvän asuntotuotannon toteuttamiselle on vahvemmat perusteet.

Asuntotarjonnan kehittämisessä ja uusien asukkaiden houkuttelussa on seutukuntien näkökulmasta tärkeää hyödyntää seutukuntien omia vahvuuksia. Luonnonläheisyys, saavutettavat ja edulliset harrastusmahdollisuudet sekä verrattain kohtuuhintaiset järvenrantatontit suhteessa kasvukeskuksiin voivat houkutella uusia asukkaita ja kannustaa jäämään alueelle pysyvästi. Niiden rinnalla tarvitaan kuitenkin sopivia työpaikkoja ja toimivia palveluja, jotta alueelle muuttaminen ja sinne kotoutuminen olisi houkutteleva vaihtoehto myös pidemmällä aikavälillä.

Rahoitus

Asuntokannan uudistuminen edellyttää sekä peruskorjausten että uudisrakentamisen rahoitusta. Pienemmissä seutukunnissa voidaan tarvita rahoitus- ja takausmalleja, joiden avulla saadaan käynnistettyä perusteltuja hankkeita myös silloin, kun paikallisten asuntomarkkinoiden vähäinen aktiivisuus vaikeuttaa markkinaehtoisen rahoituksen saamista. Myös kunnat voivat osaltaan edistää uudisrakentamista sitoutumalla ostamaan osan rakennettavista asunnoista. Näin voidaan helpottaa hankkeen

käynnistymistä, mutta samalla on arvioitava kunnalle syntyviä vastuita ja asuntojen kysyntää pidemmällä aikavälillä.

Mikäli alueella on näköpiirissä selvää työvoiman kysynnän kasvua, on hyvä miettiä suunnitelmia valmiiksi, kuinka tulijoiden asumistarpeisiin pystytään vastaamaan.

Rahoituksen saatavuuteen vaikuttavat merkittävästi pankkisääntely ja luotonannon käytännöt. Vaikka sääntelyllä pyritään rajaamaan rahoitusjärjestelmän vakauteen kohdistuvia riskejä, liiallinen varovaisuus voi vaikeuttaa myös toteuttamiskelpoisten asuntohankkeiden rahoittamista. On tärkeää löytää tasapaino, jossa rahoituksen saatavuus ei laskusuhdanteessa kohtuutto-

masti jarruta rakentamista ja asuntokauppaa mutta ei myöskään kiihdytä markkinoita liikaa noususuhdanteessa. Suomen mahdollisuudet vaikuttaa koko euroalueen laajuiseen pankkisääntelyyn ovat rajalliset, mutta on kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että kansallisella lisäsääntelyllä ei entistään vaikeuteta pankkien rahoituskykyä.

Osassa kunnista koetaan, että valtion tukemasta asuntorahoituksesta on ollut vain rajallisesti hyötyä ja sen ehdot vastaavat heikosti paikallisiin tarpeisiin. Tämän vuoksi on perusteltua tarkastella, miten Valtion tuke-
man asuntorakentamisen keskus (Varke) voisi paremmin mahdollistaa asuntohankkeita myös pienemmissä kaupungeissa ja maaseutukunnissa.

Logistiikka ja infra

Sähkön siirtoverkon kapasiteetti ja kuljetusyhteydet määrittävät, milaista teollista toimintaa alueelle voi sijoittua. Paikallinen uusiutuvan energian tuotanto ja kaavoitettu teollisuustontti eivät vielä yksistään riitä investoinnin toteutumiseksi, vaan lisäksi pitää varmistaa tuotantolaitoksen tarvitseman energian saanti tontille ja kuljetusreittien kapasiteetti pitää vastata raaka-aineiden ja lopputuotteiden materiaalivirtoja.

Sähkön siirtoverkon kapasiteetti on ratkaiseva osa alueen investointivalmiutta. Uuden energiantuotannon ja sähköä käyttävien tuotantolaitosten sijoittuminen alueelle edellyttää, että verkossa on niiden tarpeisiin riittävästi kapasiteettia. Sähkön siirtoverkkojen kapasiteetti onkin monien maakuntien vahvuus suhteessa Etelä-Suomen kasvukeskuksiin, missä siirtoverkoissa on tällä hetkellä hädin tuskin tilaa uusille teollisille sähkönkäyttäjille. Teollisuustonttien kehittämisessä sähkön saatavuus ja verkkoyhteyksien toteutusaikataulu onkin varmistettava varhaisessa vaiheessa investointia suunniteltaessa. Energiantuotannon, kulutuksen ja verkkojen yhteensovittaminen luo edellytyksiä sille, että alueelle syntyy myös korkeamman arvonlisän jatkojalostusta.

Energiaverkkoja, teollisuustontteja ja liikenneinfrastruktuuria tulee kehittää yhteensopivana kokonaisuutena. Kehittämistoimien ajoitus on sovitettava teollisten hankkeiden tarpeisiin, jotta yhden osa-alueen puutteet eivät estä muiden investointien hyödyntämistä.

Liikenneinfrastruktuurissa on tarkasteltava koko kuljetusketjun toimivuutta. Tie- ja raideyhteyksien kapasiteetti sekä kunto vaikuttavat tuotannon kilpailukykyyn ja toimitusten luotettavuuteen. Raideliikenne tukee erityisesti suurten materiaalivirtojen kustannustehokasta kuljettamista, vahvistaa vientiketjuja ja palvelee huoltovarmuutta. Valtion talouden sopeutustoimia tehtäessä tulisi varmistaa, että väyläverkkoinvestointeihin varataan riittävästi rahoitusta, jotta aluekehitystä ei jarruteta rapautuvalla liikenneinfra-

struktuurilla. Tällä hallituskaudella esimerkiksi väylähankkeiden kehittämisrahoja on leikattu 250 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasossa, jolloin mahdolliset uudet väylähankkeisiin kohdistuvat leikkaukset vaikeuttaisivat edelleen uusien tuotannollisten investointien edellyttämien väylähankkeiden toteuttamista.

Metsäbiomassan ja biotalouden hyödyntämisessä myös alempiasteinen tieverkko ja metsätiet ovat olennainen osa tätä kokonaisuutta. Niiden kunnossapito turvaa raaka-aineiden kuljetuksia ja yhteyksiä suuremmille väylille. Pääväylien hyvä kapasiteetti ei siten yksin riitä, jos kuljetusketjun alkupään yhteydet ovat puutteelliset.

Energiaverkkoja, teollisuustontteja ja liikenneinfrastruktuuria tulee kehittää yhteensopivana kokonaisuutena. Kehittämistoimien ajoitus on sovitettava teollisten hankkeiden tarpeisiin, jotta yhden osa-alueen puutteet eivät estä muiden investointien hyödyntämistä. Samalla tarvitaan kuntien, verkkoyhtiöiden ja yritysten välistä yhteistyötä alueen yhteisten kehittämistarpeiden tunnistamiseksi. Näin infrastruktuuri tukee energiantuotannon rinnalla pysyvää teollista toimintaa.

Julkisten palvelujen merkitys aluetaloudelle

Julkisten palvelujen saatavuus vaikuttaa alueen kykyyn houkutella asukkaita, työvoimaa ja yrityksiä. Koulujen, varhaiskasvatuksen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen saavutettavuus määrittää osaltaan, kuinka sujuvaa työntekijöiden ja heidän perheidensä arki on. Yrityspalvelut tukevat elinkeinotoiminnan edellytyksiä, ja vapaa-ajan palvelut täydentävät alueen vetovoimaa. Alueiden palvelutarjonta pitääkin nähdä tärkeänä elinvoimatekijänä.

Seutukaupunkien merkitys korostuu niiden toimiessa ympäröivän alueensa palvelukeskuksina. Niiden palveluverkko palvelee myös lähikuntien ja maaseudun asukkaita, joten muutokset palveluissa vaikuttavat yksittäistä kuntaa laajemmalle. Palveluverkon suunnittelussa on tämän vuoksi tarkasteltava koko toiminnallista aluetta, asiointiyhteyksiä ja väestön tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää palveluja. Palvelupisteiden lukumäärä ei yksin kuvaa saavutettavuutta, jos etäisyydet tai puutteelliset kulkuyhteydet vaikeuttavat asiointia.

Julkisten palvelujen keskittäminen voi heikentää palveluja menettävien alueiden asemaa myös yritysten sijoittumispaikkoina. Palveluverkon muutoksia arvioitaessa onkin tunnistettava suorien kustannusvaikutusten lisäksi niiden yhteys alueen elinvoimaan.

Palvelujen keskittäminen voi heikentää palveluja menettävien alueiden asemaa myös yritysten sijoittumispaikkoina. Jos esimerkiksi terveyspalveluissa asiointi vaatii pitkien välimatkojen vuoksi työntekijältä kokonaisen työpäivän, seuraukset ulottuvat työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta aina työnantajan toimintakykyyn. Lisäksi työnantajan näkökulmasta palvelujen heikentävä saavutettavuus voi vaikeuttaa henkilöstön rekrytointia ja pysyvyyttä. Palveluverkon muutoksia arvioitaessa onkin tunnistettava suorien kustannusvaikutusten lisäksi myös niiden yhteys alueen elinvoimaan.

Palveluverkon muutoksia arvioitaessa onkin tunnistettava suorien kustannusvaikutusten lisäksi myös niiden yhteys alueen elinvoimaan.

Julkisilla palveluilla on myös välitön merkitys monien seutukuntien työllisyydelle. Ne muodostavat sosiaali- ja terveyspalvelut mukaan lukien merkittävän osan paikallisista työpaikoista ja vakauttavat aluetaloutta teollisen toiminnan rinnalla. Palvelujen supistuminen voi siten vaikuttaa alueeseen samanaikaisesti työnantajana toimivan julkisen sektorin

työpaikkojen vähenemisen ja muiden työnantajien toimintaedellytysten heikkenemisen kautta. Vastaavasti toimiva palveluverkko voi tukea uusien investointien myötä kasvavan väestön asettumista alueelle.

Pienempien kaupunkien monin paikoin edulliset toimitilavuokrat ja verrattain hyvä toimitilojen saatavuus voivat myös tarjota mahdollisuuksia julkisten palvelujen kustannusten hillintään. Edullisten toimitilojen lisäksi palvelutuotannossa on tietysti huomioitava tilojen kunto, soveltuvuus, ylläpitokustannukset ja palvelujen saavutettavuus.

Kaavoitus ja regulaatio

Investointien toteutuminen edellyttää samalla ennakoivaa kaavoitusta ja sujuvaa luvitusta. Pitkäjänteinen maankäytön suunnittelu auttaa varaaamaan tuotannolle soveltuvat alueet ja sovittamaan niiden käyttö yhteen energiaverkkojen, liikenteen ja muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Kuntien ja hanketoimijoiden varhainen vuoropuhelu tukee aikataulujen yhteensovittamista ja paikallisten vaikutusten tunnistamista. Näin voidaan vahvistaa sekä investointien toteutusedellytyksiä että kuntien mahdollisuuksia hyötyä niistä.

Kuntien kannusteet kaavoittaa alueita uusiutuvan energian tuotantoon riippuvat osaltaan siitä, miten investointien hyödyt ja haitat kohdentuvat. Esimerkiksi tuulivoiman rakentamiseen ja toimintaan liittyy lähialueelle kohdistuvia maisema-, melu- ja maankäyttövaikutuksia, ja sama pätee osittain myös sähkön kantaverkkoinvestointeihin. Mikäli energia- ja kantaverkkoinvestointien hyödyt valuvat muualle mutta haitat jäävät alueelle, niiden toteutus todennäköisesti kohtaa paikallista vastustusta. Onkin tärkeää, että alueelle syntyy niiden vastapainoksi myös pysyvää taloudellista hyötyä. Voimaloista saatavat kiinteistöverotulot ja mahdolliset uudet työpaikat voivat vahvistaa kuntien halukkuutta edistää investointeja sekä niiden paikallista hyväksyttävyyttä.

Kuntien ja hanketoimijoiden varhainen vuoropuhelu tukee aikataulujen yhteensovittamista ja paikallisten vaikutusten tunnistamista.

Hyötyjen pitkäaikaisuus on olennaista, sillä maankäytön muutokset ja niiden vaikutukset voivat jatkua pitkään rakentamisvaiheen jälkeen. Energiantuotannon rinnalle sijoittuva jatkojalostus voi laajentaa paikallisia hyötyjä ja vahvistaa alueen työllisyyttä. Kaavoituksen yhteydessä onkin perusteltua tarkastella, millaiset edellytykset alueella on houkutella myös tuotettua energiaa hyödyntävää yritystoimintaa.

Kotimainen omistajuus

Nykyiset geopolittiset jännitteet lisäävät entisestään kotimaisen omistajuuden merkitystä. Riittävä kotimainen omistajuus vahvistaa suomalaisten päätäntävaltaa siitä, kuinka yritysten toimintaa kehitetään ja mihin uudet tuotantopaikat ja työpaikat sijoitetaan. Vihreän siirtymän aikana tällä voi osaltaan olla merkitystä myös sille, kuinka paljon Suomeen investoidaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviin korkean arvonlisän tuotantolaitoksiin. Kotimainen omistajuus ei tietenkään yksin takaa investointien sijoittumista Suomeen, mutta se antaa mahdollisuuden vaikuttaa niitä koskeviin päätöksiin.

Riittävä kotimainen omistajuus vahvistaa suomalaisten päätäntävaltaa siitä, kuinka yritysten toimintaa kehitetään ja mihin uudet tuotantopaikat ja työpaikat sijoitetaan.

Aluetalouden näkökulmasta myös paikallisella omistamisella on tärkeä rooli, koska se voi vahvistaa yritysten sitoutumista alueeseen. Paikalliset omistajat tuntevat alueen osaamisen, yritysverkostot ja toimintaympäristön, mikä voi tukea toiminnan kehittämistä nykyisellä sijaintipaikalla. Myös osa yritystoiminnan tuotoista jää tällöin alueen asukkaille. Jos tuottoja sijoitetaan edelleen paikallisiin yrityksiin, ne vahvistavat alueen kykyä rahoittaa kasvua ja uusia investointeja.

Case NIHAK

Vihreän siirtymän investoinnit tarjoavat merkittävää taloudellista potentiaalia aluetalouksille. Vaikka julkisessa keskustelussa maaseutualueet ovat esillä pääosin negatiivisessa valossa, monilla seutukunnilla on myös vahvuuksia näiden investointien houkuttelemiseksi verrattuna Etelä-Suomen kasvukeskuksiin. Ensinnäkin uusiutuvan energian investoinnit ja uusiutuvaa energiaa hyödyntävät tuotantolaitokset tarvitsevat laajoja tuotantoalueita. Tämän lisäksi tarvitaan riittävää vapaata kapasiteettia sähkön siirtoverkoissa, mitä on tarjolla erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella.

Tässä osiossa esitellään Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämissyhtiö NIHAK Oy:n toiminta-alueen aluekehitystä ja siihen liittyvää aluetaloudellista potentiaalia. NIHAK:n tehtävänä on vahvistaa toiminta-alueensa elinvoimaisuutta ja yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Alueelle on varmistunut vihreän siirtymän investointeja jo miljardiluokassa, ja niillä voidaankin olettaa olevan merkittävää positiivista työllisyysvaikutusta alueelle.

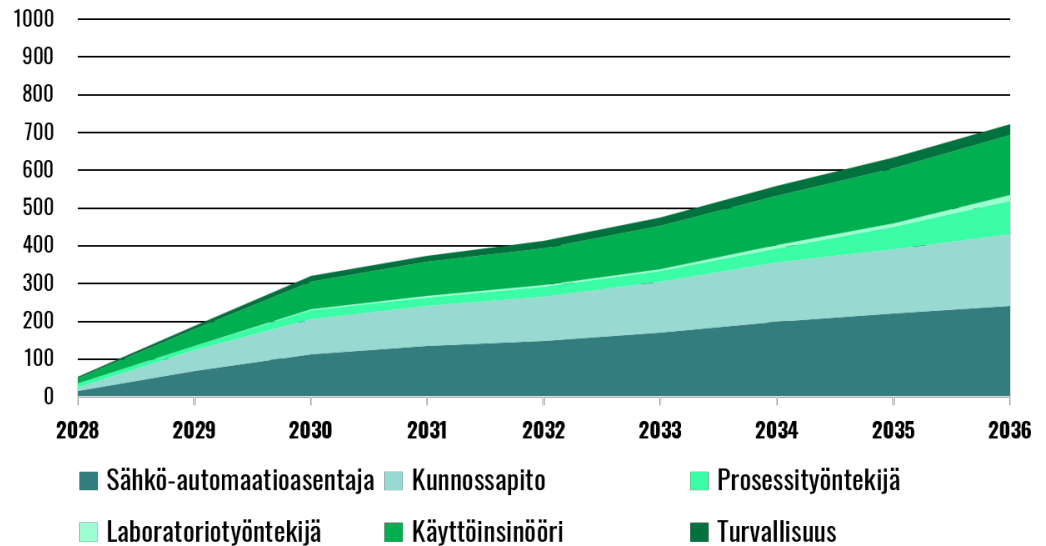
NIHAK:n toiminta-alueeseen kuuluu kuusi kuntaa: Haapajärvi, Kärsämäki, Nivala, Oulainen, Reisjärvi ja Sievi. Näistä seutukaupunkeja ovat Nivala, Haapajärvi ja Oulainen toimien oman alueensa palvelukeskuksina. Koko alueella oli vuoden 2025 lopussa vajaa 33 000 asukasta ja tästä työikäisen väestön osuus oli noin 55 prosenttia, eli reilu 18 000 asukasta (Taulukko 1).

Taulukko I. NIHAK:n toiminta-alueen väestö.

	Väkiluku 31.12.2025	15–64-vuotiaiden osuus	Työikäinen väkiluku
Haapajärvi	6 441	54,5 %	3 510
Kärsämäki	2 324	52,6 %	1 222
Nivala	10 300	55,2 %	5 686
Oulainen	6 832	53,7 %	3 669
Reisjärvi	2 476	51,9 %	1 285
Sievi	4 585	57,6 %	2 641
Yhteensä	32 958	54,7 %	18 013

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne

NIHAK:n toiminta-alueelle on onnistuttu houkuttelemaan uusia vihreän siirtymän investointeja poikkeuksellisen paljon suhteessa sen aluetalouden kokoon. NIHAK on arvioinut, että investointien pysyvät toiminnanaikaiset työpaikat ylittäisivät 700 työpaikkaa vuoteen 2036 mennessä (Kuvio 1), mikä on noin neljä prosenttia suhteessa alueen tämän hetken työikäisen väestön määrään. Merkittävä osa uusista työpaikoista liittyy sähkö- ja automaatioasennuksiin, kunnossapitoon ja käyttöinsinöörin tehtäviin. Mikäli uusia työllistäviä investointeja saadaan alueelle myös jatkossa samassa mittakaavassa, uusien työpaikkojen merkitys alueelle alkaa olla jo merkittävä, mikä voi mahdollisesti kasvattaa myös työikäisen väestön määrää alueelle muuttavien työntekijöiden ansiosta.

Kuvio 1. Arvio pysyvästä työntekijätarpeesta NIHAQ:n toiminta-alueelle varmistuneiden investointien toiminnan aikana 2028–2036.

Lähde: Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämisyritys NIHAQ Oy

Vaikka pysyvät toiminnanaikaiset työpaikat ovatkin pääroolissa alueen työmarkkinoiden kehityksen kannalta, myös investointien rakentamisen aikaisella työntekijämäärällä on oma roolinsa aluetalouden näkökulmasta. NIHAQ on arvioinut, että tähän mennessä varmistuneiden investointien rakentamisen aikainen työntekijätarve olisi tämän vuosikymmenen lopulla noin 3 300 työntekijää, mikä todennäköisesti näkyisi alueen työmarkkinoilla myös merkittävänä positiivisena ajurina. Rakentamisen aikaisten työpaikkojen osalta on kuitenkin syytä huomata, että ne ovat aina väliaikaisia työtehtäviä, jolloin niiden potentiaalinen aluetalousvaikutus on rajatumpi kuin pysyvillä toiminnanaikaisilla työpaikoilla. Tämä vaikutusero entisestään korostuu, mikäli rakentamisen aikaisten työtehtävien suoritetaan paljon alueelta toiselle liikkuvien reissutyöntekijöiden toimesta. Rakentamisen aikaisten työpaikkojen määrä on kuitenkin suuri suhteessa alueen työikäiseen väestöön, mikä voi väliaikaisesti vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ainakin joissakin työtehtävissä.

Edellä mainittujen suorien toiminnanaikaisten työpaikkojen lisäksi uusista työpaikoista syntyy usein myös välillisiä työpaikkoja. Ensinnäkin uudet tuotantolaitokset käyttävät alihankkijoita, mikä kasvattaa työvoiman kysyntää näissä alihankkijayrityksissä. Sen lisäksi uusien työpaikkojen seurauksena alueen kokonaistulot kasvavat, mistä aiheutuu myös kysynnän kasvua paikallisille palveluille ja tuotteille. Alueelle jäävään hyötyyn

vaikuttavat kuitenkin työntekijöiden asuinpaikat ja kulutuksen kohdentuminen sekä yritysten paikalliset hankinnat. Mikäli paikallisten palvelujen kysynnän kasvu on riittävän suurta, lisää se myös tuotannon kasvua ja siten työvoiman kysyntää paikallisilla työnantajilla. Sama mekaniikka toteutuu myös silloin, kun alueelle muuttaa lisää väestöä työn perässä. Se kasvattaa muun muassa asumispalvelujen, päivittäistavaroiden ja vapaa-ajan palvelujen kysyntää lisäten työvoiman tarvetta niitä tarjoavilla työnantajilla. Riippuen alueelle muuttavien määrästä ja perhesuhteista, uusien tulijoiden myötä myös lapsimäärät voivat kasvaa, mikä osaltaan lisää työvoiman tarvetta päiväkodeissa ja kouluissa.

Kerroinvaikutuksen suuruus, eli kuinka monta välillistä ja suoraa työpaikkaa syntyy kokonaisuutena jokaista suoraa työpaikkaa kohti, on aina hieman alue- ja toimialakohtainen. Siksi on vaikea arvioida tarkkaa kerroinvaikutusta, joka pätee jokaiseen investointiin ja alueeseen. Uudet työpaikat voivat joskus myös syrjäyttää olemassa olevia toimintoja, mikä pienentää uusien työpaikkojen nettovaikutusta.

Paikallisten päättäjien näkökulmasta positiivista kuitenkin on se, että kerroinvaikutuksen suuruuteen voidaan vaikuttaa useilla toimenpiteillä. Yksi merkittävä ajuri kerroinvaikutuksessa on uusien työntekijöiden muuttaminen ja kotoutuminen alueelle. Mikäli alueelle työllistyvät muuttavat paikkakunnalle, käyttävät paikallisia palveluita ja perustavat perheitä, myös välillisiä työpaikkoja syntyy merkittävästi enemmän verrattuna tilanteeseen, jossa uusi työvoima pendelöi toiselta puolelta maakuntaa eikä lisää alueen palvelujen kysyntää. Työn perässä muuttavien kotoutumista voidaan edistää monin tavoin. Ensinnäkin on tärkeää, että alueen asuntotarjonta vastaa tulijoiden tarpeita. Työn perässä muuttavilla tyypillinen ensiasunto on vuokra-asunto, joten onkin tärkeää, että alueella on tarjolla sopivia vuokra-asuntoja. Ajan myötä myös omistus-asumiseen liittyvät vaihtoehdot tulevat luonnollisesti ajankohtaisiksi. Sen lisäksi alueella pitää olla sopivia vapaa-ajan palveluita. Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus ja edullisuus onkin monen pienemmän paikkakunnan vahvuus verrattuna suuriin kasvukeskuksiin. Lisäksi erilaiset luontokohteet ja vesistöt lisäävät monien paikkakuntien houkuttelevuutta. Työnantajien osalta alueella on tärkeää panostaa myös erilaisiin yrityspalveluihin, jotka tukevat alueen yritysten kasvupyrkimyksiä ja mahdollisuuksien mukaan auttavat rahoitus- ja lupahakemuksissa.

Taulukossa 2 esitetään uusien toiminnanaikaisten työpaikkojen kokonaismäärä eri kerroinvaikutuksilla. Laskennan pohjana on käytetty NIHAK:n arvioimaa lukumäärää suorista pysyvistä toiminnanaikaisista työpaikoista alueelle jo varmistuneissa investoinneissa. Taulukossa on esimerkkilaskelmat neljällä eri kertoimella. Mikäli mahdollisesti alueelle muuttavan uuden työvoiman kotouttamisessa onnistutaan hyvin, paikallisten palvelujen kysyntä kasvaa ja alihankkijaverkostot kasvattavat työntekijämääräänsä, hyvänä arviona kerroinvaikutuksen vaihteluvälistä voitaisiin pitää 1,5–1,7 (ks. esim. Valonen ym. 2021). Esimerkiksi kerroinvaikutuksella 1,5 varmistuneiden investointien toiminnanaikaiset työpaikkavaikutukset vuonna 2036 ovat kokonaisuutena vajaa 1 100 työpaikkaa ja kertoimella 1,7 reilu 1 200 työpaikkaa, joiden määrä suhteessa tämän hetken työikäisen väestön määrään on vastaavasti noin kuusi ja seitsemän prosenttia. Mikäli uudet investoinnit eivät merkittävästi syrjäytä muuta yritystoimintaa alueella, voidaan niiden työpaikkavaikutusta pitää aluetalouden näkökulmasta merkittävänä.

Taulukko 2. Suorat ja välilliset toiminnanaikaiset työpaikat vuonna 2036 eri kerroinvaikutuksilla.

	Kerroinvaikutus	Välilliset työpaikat	Suorat + välilliset työpaikat
Suorat työpaikat vuonna 2036: 722	1,3	217	939
	1,5	361	1 083
	1,7	505	1 227
	2,0	722	1 444

Viite: Laskelman pohjana on käytetty NIHAK:n arviota varmistuneiden investointien toiminnanaikaisista suorista työpaikoista.

Työpaikkojen lisäksi uusista investoinneista syntyy alueelle myös uutta verotuloa. Uusien työpaikkojen osalta merkittävässä roolissa kuntatalouden näkökulmasta on kunnallisvero. Kunnallisverokertymää arvioitaessa on kuitenkin hyvä huomioida, että sitä ei makseta koko bruttopalkasta, vaan palkasta tehdään erilaisia vähennyksiä ennen kuin saadaan verotettava ansiotulo. Tuloista tehtäviä vähennyksiä ovat esimerkiksi tulonhankkimismenot sekä kodin ja työpaikan väliset matkakulut. Sen

lisäksi veroista tehtäviä vähennyksiä ovat esimerkiksi työtulovähennys ja kotitalousvähennys. Kun huomioidaan verotuksessa tehtävät vähennykset, voidaan laskea efektiivinen kunnallisverotaso, joka on sitä lähempänä nimellistä kunnallisverotasoä mitä suuremmat henkilön ansiotuloverot ovat, kun vähennysten määrä suhteessa kokonaisansiotuloihin pienenee. Nimellisen kunnallisverotason keskiarvo NIHAK:n toiminta-alueella on 9,9 prosenttia vuonna 2026¹. Jotta esimerkkilaskelmissa saataisiin mahdollisimman totuudenmukainen arvio kunnallisverokertymästä, laskelmissa käytetään alueen efektiivisen kunnallisverotason keskiarvoä, joka on vuonna 2026 7,43 prosenttia². Laskelmien yksinkertaistamiseksi käytetään 7,5 prosentin tasoa.

Taulukossa 3 on esitetty esimerkinomaisesti uusien investointien tyypillisten työtehtävien kunnallisverokertymää vuositasolla. Laskelmissa on käytetty työtehtävän säännöllisen työajan ansion mediaania³, joka on pyöristetty esimerkin yksinkertaistamiseksi. Kuukausipalkka on kerrottu kertoimella 12,5 sisällyttäen lomaraha kokonaisansioon. Tällä laskelmalla pyritään hahmottamaan alueen uuden kunnallisveropotentialin suuruusluokkaa.

Taulukosta 3 havaitaan, että tyypillinen kokoaikainen sähköasentaja maksaa 3 375 euroa ja kunnossapitoinsinööri 4 780 euroa kunnallisveroa vuodessa. Vaikka yksittäisen veronmaksajan merkitys kuntatalouteen on usein vähäinen, erityisesti pienissä kunnissa muutamalla uudella veronmaksajalla voi olla jo konkreettista vaikutusta joidenkin kunnan toimintojen rahoittamiseen. Olennaista on kuitenkin havaita suuruusluokka kaikkien uusien työpaikkojen osalta. Mikäli oletetaan, että alueelle varmistuneiden investointien uudet toiminnanaikaiset työpaikat ovat aitoa lisäystä eivätkä ne syrjäytä olemassa olevia yritystoimintoja, voidaan alueelle kertyvän kunnallisveron kasvu laskea yksinkertaisesti kertomalla tyypillisen työntekijän maksama kunnallisvero kaikilla uusilla suorilla ja välillisillä työpaikoilla. Lisäksi oletuksena on, että uudet työntekijät asuvat NIHAK:n toiminta-alueella ja maksavat kunnallisveronsa alueen kuntiin. Uusien työntekijöiden maksamaan kunnallisveroon

¹ Kunnallisveroprosentit NIHAK:n toiminta-alueella vuonna 2026: Haapajärvi 10,2; Kärsämäki 9,5; Nivala 9,9; Oulainen 10; Reisjärvi 10,2 ja Sievi 9,6. Lähde: Kuntaliitto, [Kuntien veroprosentit | Kuntaliitto.fi](#).

² Efektiiviset kunnallisveroprosentit NIHAK:n toiminta-alueella vuonna 2026: Haapajärvi 7,74; Kärsämäki 6,75; Nivala 7,57; Oulainen 7,72; Reisjärvi 7,6 ja Sievi 7,22. Lähde: Kuntaliitto, [Kuntien veroprosentit | Kuntaliitto.fi](#).

³ Lähde: Tilastokeskus, palkkarakenne.

vaikuttaa luonnollisesti uusien työtehtävien palkkataso. Mikäli lähtökohdaksi otetaan sähköasentajan mediaaniansio ja oletetaan suorien työpaikkojen kerroinvaikutukseksi 1,5, alueen kunnallisverokertymä kasvaisi 3,7 miljoonalla eurolla vuoteen 2036 mennessä euron nykyarvolla laskettuna. Mikäli työn perässä muuttavien kotouttamisessa onnistutaan hyvin ja uusien työpaikkojen myötä kasvanut ostovoima kohdistuu paikallisten palvelujen kysyntään, suorien työpaikkojen kerroinvaikutus voisi olla 1,7, jolloin kunnallisverokertymä kasvaisi 4,1 miljoonalla eurolla. Vuonna 2024 NIHAK:n toiminta-alueen yhteenlaskettu kunnallisverokertymä oli 55,3 miljoonaa euroa, joten 3,7 ja 4,1 miljoonaa euroa merkitsisi vastaavasti 6,7 ja 7,4 prosentin kunnallisverokertymän kasvua alueella.⁴

Taulukko 3. Esimerkilaskelmat uuden työpaikan kunnallisverokertymästä 7,5 prosentin efektiivisellä kunnallisverotasolla sekä kunnallisveropotentiali kaikista uusista työpaikoista.

Tehtävä	Mediaanipalkka €/kk	7,5 %:n efektiivinen kunnallisvero vuodessa, €
Sähköasentaja	3 600	3 375
Kunnossapitoinsinööri	5 100	4 780
Kerroinvaikutus	Lisäys kunnallisverokertymään koko alueella vuonna 2036*	
1,5	3,7 miljoonaa euroa	
1,7	4,1 miljoonaa euroa	

*Vuoden 2026 euroissa.

Viite: 7,5 %:n efektiivinen kunnallisvero vuodessa on laskettu kertomalla mediaanikuukausipalkka kertoimella 12,5 (sisällyttäen lomarahaa) ja kertomalla se 7,5 prosentilla. Kunnallisverokertymän lisäys koko alueelle on laskettu sähköasentajan säännöllisen työajan ansion mediaanilla uusista toiminnanaikaisista suorista ja välillisistä työpaikoista. Sähköasentajan ammattiluokitus 741 ja kunnossapitoinsinöörin ammattiluokitus 2149.

Mediaanipalkkojen lähde: Tilastokeskus, palkkarakenne.

Edellä kuvattu kunnallisveroesimerkki on yksinkertaistettu laskelma uudesta kunnallisveropotentialista, joka ei kuitenkaan ole varsinainen ennuste uudesta verokertymästä. Lopulliseen kunnallisverokertymään

⁴ Kunnallisverokertymät NIHAK:n toiminta-alueella vuonna 2024: Haapajärvi 11,3 M€; Kärsämäki 3,4 M€; Nivala 17,1 M€; Oulainen 12,4 M€; Reisjärvi 4,2 M€ ja Sievi 6,9 M€. Lähde: Verohallinto, henkilöasiakkaiden tulovero.

vaikuttavat muun muassa työntekijöiden verotettavat tulot ja asuin-kunta. Lopullisten kuntataloudellisten hyötyjen arviointi edellyttää lisäksi investointeihin liittyvien julkisten kustannusten huomioimista.

Työntekijöiden maksaman kunnallisveron lisäksi uusista investoinneista maksetaan myös kiinteistöveroja, joiden merkitys kuntataloudelle varsinkin pienemmillä paikkakunnilla voi olla suuri. Viime aikoina paljon mediaa saaneilla datakeskusinvestoinneilla merkittävin paikallistaloutta edistävä tekijä lieneekin kiinteistövero. Datakeskusten toiminnanaikaiset työllisyysvaikutukset ovat pienet suhteessa investoinnin kokoluokkaan, mutta datakeskuksesta maksettavat kiinteistöverot mitataan vuositasona vähintään sadoissa tuhansissa ja isoimpien datakeskusten kohdalla miljoonissa euroissa. Vertailun vuoksi miljoonan euron kiinteistöverotulo vastaa lähes 300 sähköasentajan maksamaa kunnallisveroa.

Lisäksi tuulivoimaa on varsinkin aiempina vuosina rakennettu moniin seutukuntiin, ja tuulivoimaloilla voikin olla merkittävä kiinteistöverovai-
kutukset etenkin pienillä paikkakunnilla. Yksittäisten tuulimyllyjen kiinteis-
töveron määrä lasketaan korkeintaan kymmenissä tuhansissa, mutta
niitä voi olla samassa kunnassa useita kymmeniä, jolloin niiden kokonais-
potti kiinteistöverokertymään kasvaa jopa miljoonatasolle vuodessa. Li-
säksi uudet teolliset investoinnit kasvattavat luonnollisesti kunnan kiin-
teistöverokertymää.

Perustettaessa uutta yritystoimintaa alueelle myös yhteisöveron kasvulla voi olla positiivista vaikutusta kuntatalouteen. Sillä voi olla merkittävä rooli, mikäli myös yrityksen pääkonttoritoimintoja siirtyy alueelle ja yri-
tyksen toimintoja on alueella kattavasti. Suurten yritysten yksittäisten
toimipaikkojen vaikutus alueen yhteisöverokertymään on yleensä kui-
tenkin varsin rajallinen. Lisäksi yhteisöveron määrään vaikuttaa luonnol-
lisesti yrityksen kannattavuus. Varsinkin suurissa kansainvälisissä yritys-
konserneissa on vaikea ennakoida, millä alueella tai edes missä maassa
yrityksen verotettava tulos näytetään.

Suomen vahvuudet vihreän siirtymän investoinneissa

- Tilaa investoida uusiutuvan energian tuotantoon ja sitä hyödyntäviin korkean arvonlisän tuotantolaitoksiin.
- Korkean osaamis- ja koulutustason ansiosta valmiudet korkean arvonlisän tuotantoon.
- Onnistunut energiapolitiikka. Sähkön siirtoverkoissa tilaa uusille teollisille investoinneille varsinkin Etelä-Suomen ulkopuolella. Sähkön keskihinta vuositasolla EU:n matalimpia.

-
- Suomen haasteena sääntely. Tyypillistä on, että EU-sääntelyn päälle tehdään ylimääräistä kansallista sääntelyä, mikä monesti hankaloittaa yritystoimintaa.
 - Heikko valtion talous rajoittaa mahdollisuuksia tukea aluekehitystä ja luo haasteita aluetalouden kannalta tärkeiden investointien, kuten tieverkon, koulutuksen ja sote-palvelujen rahoitukselle.

Politiikkasuositukset vihreän siirtymän taloudellisen potentiaalin lunastamiseksi

- Kansallisella tasolla on tärkeää varmistaa, että vihreän siirtymän investoinnit eivät rajoitu ainoastaan uusiutuvaan energiaan, vaan niiden mukana on saatava myös korkean arvonlisän tuotantolaitoksia ja uusia työpaikkoja.
- **Koulutus:** Pitää huolehtia riittävästä ja laadukkaasta koulutustarjonnasta. On tärkeää, että oppilaitokset käyvät vuoropuhelua paikallisten työnantajien kanssa, jotta työnantajien osaamistarpeisiin pystytään vastaamaan. Opiskelijoiden ja paikallisten työnantajien kohtaaminen esimerkiksi harjoitteluiden kautta tärkeää sekä työllistymisen että työvoiman saatavuuden kannalta.
- **Kaavoitus:** Kaavoitusta pitää tehdä pitkäjänteisesti ja varmistaa, että teollisuustontteja on valmiiksi kaavoitettuna, kun investointeja houkutellessa alueelle ja potentiaalisten investoijien kanssa aletaan käymään neuvotteluja. Pitkäjänteinen kaavoitus auttaa myös sovittamaan tonttien käytön yhteen energiaverkkojen, liikenteen, alueen luonnon ja muiden maankäyttötarpeiden kanssa.
- **Asuntomarkkinat:** Työn perässä muuttaville vuokra-asunto on tyypillinen ensiasunto, joten asuntomarkkinoiden osalta on tärkeää varmistaa asuimistarpeita vastaavien vuokra-asuntojen tarjonta. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla uudiskohteiden rakentamisessa voi olla syytä miettiä kunnan ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä rakennushankkeiden käynnistämiseksi. Esimerkiksi moduuliasunnot voivat tuoda helpotusta äkilliseen asutuspulaan.
- **Logistiikka ja energiaverkko:** Teollisuusinvestoinnit tarvitsevat energian lisäksi toimivat kuljetusyhteydet. Jo investointien neuvotteluvaiheessa pitää varmistaa, että kaavoitetulle tontille on saatavana riittävästi energiaa. Liikenne- ja energiainfrastruktuurin kapasiteetti vaikuttaa siihen, houkutteleeko alue pelkkää energiantuotantoa vai myös korkean arvonlisän jatkojalostusta. Metsäbiomassan ja maatalouden sivuvirtojen hyödyntäminen edellyttää myös pienemmän tieverkon ja metsäteiden kunnossapitoa.
- **Palvelujen saatavuus:** Riittävällä palvelujen tarjonnalla on tärkeä rooli alueen houkuttelevuuden ja elinvoiman kannalta. Palvelujen saatavuus vaikuttaa kotitalouksien ja yritysten sijoittautumiseen. Palveluverkkoa

koskevassa päätöksenteossa tulisikin huomioida myös sote-palvelujen merkitys alueen elinvoimaan, koska sote-palveluverkostoon tehdyillä säästöillä voi joissain tilanteissa olla kokonaistaloudellisesti haitallisia vaikutuksia etenkin pitkällä aikavälillä. On tärkeää tunnistaa seutukaupunkien rooli alueensa palvelukeskuksina, jotta palvelut eivät karkaa liian kauas maaseudun kotitalouksien ja yritysten toiminta-alueelta.

- **Omistajuus:** Varmistettava riittävä kotimainen omistajuus, jotta Suomessa on päätäntävaltaa siitä, kuinka yritysten toimintaa kehitetään ja mihin uudet tuotantopaikat ja työpaikat sijoitetaan. Paikallistalouden näkökulmasta myös paikallisella omistamisella tärkeä rooli.
- **Valtion talouden sopeutus:** Valtion talouden sopeutuksessa tulee varmistaa, että edellytykset aluetalouden kehittämiseksi turvataan. Tärkeässä roolissa ovat muun muassa paikalliset oppilaitokset ja koulutuksen laatu, palvelujen saatavuus sekä logistiikka ja energiaverkko. Valtion budjettiin varattava riittävä rahoitus tieverkon ja kuljetusyhteyksien ylläpitoon, jotta yritysten logistiikka ei muodostu kasvun rajoitteeksi.

Lähteet

Valonen, M., Huovari, J., Sajeva, M. ja Alimov, N. (2021). Turvetoimialan aluetalousvaikutukset. PTT työpapereita: 204.